

Examining The Factors of Tendency to Substances Use in Soldiers Referring to Hospital

Abstract

Introduction: Today, most societies are exposed to the effects of narcotics and stimulants. This research was conducted with the aim of investigating the factors of substances use in soldiers who referred to a military hospital.

Methods: This is an applied study, and the research method is survey. 380 soldiers admitted in the hospital with any diagnosis in 2018 were selected as the sample of the study by easy sampling and their urine samples were tested by morphine, cannabis, and amphetamine kits. To investigate the factors of the tendency to substances use, a 31-question questionnaire was used. Independent sample t test, Friedman test and SPSS software version 22 were used in the analysis of the findings. This study was approved by the ethical code: IR.AJAUMS.REC.1398.018.

Results: among the individual factors of the tendency to use substances, the most common factor was “experiencing an interesting state”. Among the family factors of the tendency to substances use, the most effective factor was the lack of recognition of friends by parents. Among the social factors, the barrack environment had the greatest impact. Also, there was a significant relationship between low economic conditions and substances use.

Conclusion: There is a significant relationship between the tendency of substances use in soldiers with:” experiencing an interesting state”, history of substances use in the person and his surroundings, not knowing friends by parents, not bring up problems with parents, being in the barracks environment and its stresses, and the weak economic situation.

Keywords: factors, tendency, substances use, soldiers

Mohammad Ali Tizhoosh Jalali¹

Hassan Shahmiri^{2*}

Affiliations

1) Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, AJA University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2) Faculty of Medicine, AJA University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Corresponding Author.

Email: shahmiri@yahoo.com

بررسی عوامل گرایش به مصرف مواد در سربازان مراجعه کننده به بیمارستان

چکیده

محمد علی تیزهوش جلالی^۱
حسن شاهمیری^{۲*}

مقدمه: امروزه بیشتر جوامع در معرض آثار سوء مصرف انواع مواد مخدر و محرک قرار دارند. با توجه به معضلات ناشی از مصرف مواد و دشواری های درمان آن، بررسی عوامل گرایش به مصرف در جوانان به ویژه در محیط های نظامی ضروری می باشد. این پژوهش با هدف بررسی عوامل گرایش به مصرف مواد در سربازان مراجعه کننده به یک بیمارستان نظامی انجام شد. **روش کار:** پژوهش حاضر، کاربردی و روش تحقیق پیمایشی می باشد. با نمونه گیری به شیوه آسان تعداد ۳۸۰ نفر از سربازان بستری با هر تشخیصی در بیمارستان در سال ۱۳۹۸، به عنوان نمونه ی پژوهش انتخاب شدند و نمونه ادرار ایشان با کیت های مورفین، کانابیس و آمفتامین مورد آزمایش قرار گرفت. برای بررسی عوامل گرایش به مصرف مواد از پرسشنامه مقتدر ۳۱ سوالی استفاده شد. در تحلیل یافته ها از آزمون تی مستقل، آزمون فریدمن و نرم افزار SPSS ویرایش ۲۲ استفاده شد. کد اخلاق این مطالعه IR.AJAUMS.REC.۱۳۹۸.۰۱۸ بود.

یافته ها: در میان عوامل فردی گرایش به مصرف مواد بیشترین عامل " تجربه حالت جالب" بود. بین عوامل خانوادگی گرایش به مصرف مواد بیشترین عامل عدم شناخت دوستان توسط والدین بود. در میان عوامل اجتماعی، محیط پادگان بیشترین تاثیر را داشت. همچنین بین وضعیت ضعیف اقتصادی و مصرف مواد رابطه معناداری به دست آمد.

نتیجه گیری: بین گرایش سربازان به مصرف مواد با «تجربه حالت جالب»، سابقه مصرف مواد در فرد و اطرافیان، عدم شناخت دوستان توسط والدین، عدم طرح مشکلات با والدین، حضور در محیط پادگان و استرس های ناشی از آن و وضعیت اقتصادی ضعیف رابطه معنی داری وجود دارد.

کلمات کلیدی: عوامل، گرایش، مصرف مواد، سربازان

وابستگی سازمانی نویسندگان

۱- گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران

۲- گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران. نویسنده مسئول.

پست الکترونیک: shahmiry@yahoo.com

مقدمه

مصرف مواد از زمانهای دور یک چالش مهم برای بشر و عامل تهدید کننده سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و فرهنگی انسان ها بوده است. امروزه نیز بیشتر جوامع در معرض آثار سوء مصرف مواد مخدر قرار دارند. گروهی که در برابر این پدیده بیش از سایر گروه ها آسیب پذیرند جوانان یک جامعه می باشند. با توجه به مضرات ناشی از مصرف مواد و دشواری های درمان آن، بررسی علل گرایش به مصرف مواد در جوانان به ویژه در محیط های نظامی ضروری می باشد [۱]. مواد مخدر یا سرخوش نما، نامی عمومی برای انواع مختلفی از داروها و ترکیبات طبیعی یا شیمیایی است که اغلب به دلیل احتمال ایجاد وابستگی به مصرف، جزء مواد اعتیادآور طبقه بندی شده و معمولاً خرید و فروش آن ها ممنوع است. تغییراتی که در مغز انسان در اثر مصرف انواع مواد مخدر رخ می دهد ممکن است پایدار و طولانی مدت باشد و منجر به رفتارهای مخرب شود [۳، ۲]. سوء مصرف مواد با پیامدهای جدی سلامتی همراه است و اثرات مخربی بر آمادگی نظامی دارد [۴]. شرایط استرس زای دوران خدمت سربازی مانند دوری از خانواده و دوستان، سرما، گرما، گرسنگی، بی خوابی، تمرینات سخت، مأموریت های متعدد در کنار عوامل مستعد کننده شخصیتی و محیطی قبل از سربازی می تواند منجر به افزایش احتمال روی آوردن سربازان به مصرف مواد گردد. مطالعات انجام شده در کشورهای مختلف نشان دهنده آمار متفاوتی از سوء مصرف مواد در میان سربازان است [۷-۵]. در پژوهش پرایس، ریسک و اسپیتزناگل مصرف هروئین قبل از اعزام سربازان به ویتنام ۱ درصد گزارش شد در حالی که این رقم در حین خدمت سربازی در ویتنام به ۳۵ درصد رسیده است. بیشتر مصرف کنندگان، مصرف مواد را در اوایل بیست سالگی آغاز کرده بودند و تدریجاً به بهبودی دست یافتند، اما نیازهای ارضا نشده و قابل توجه این افراد موجب ادامه مصرف مواد در سنین میانسالی آنها شده بود [۸]. در نیروهای نظامی بسیاری از کشورها سوء مصرف مواد نوعی معضل محسوب می شود. به عنوان مثال در نیروهای نظامی انگلستان ۶۷ درصد مردان و ۴۹ درصد زنان به طرز زیانباری الکل و مواد غیر قانونی مصرف می کرده اند در حالی که در همان مقطع زمانی ۳۸ درصد مردان و ۱۶ درصد زنان جمعیت عمومی به این عارضه مبتلا داشتند (۹). در تحقیق اوکاتایل و همکاران گزارش شد که افراد سیگاری نسبت به غیر سیگاری ها به صورت واضح بیشتر درگیر مصرف کانابیس بودند. همچنین داشتن سابقه مصرف سیگار در طول زندگی با مصرف مواد سنگین، مواد سبک و رفتار های پرخطر جنسی در ارتباط بود [۳]. احمدی و همکاران در تحقیق با عنوان بررسی الگوی سوء مصرف مواد در سربازان، به این یافته ها دست یافت که ۵۵،۴ درصد سربازان معتاد به مواد مخدر در محل خدمت به مواد دسترسی نداشتند. سربازانی که سن شروع مصرف الکل در آن

ها زیر ۱۵ سال بوده با ۴۸،۱ درصد رتبه اول را داشتند. همچنین بین اولین روش مصرف مواد مخدر و روشی که هم اکنون استفاده می کنند و بین سن شروع و اولین ماده مصرفی رابطه معنی داری دیده شد [۱۰]. نجارزادگان و همکاران در پژوهشی با عنوان پیشگیری و درمان سوء مصرف مواد در پرسنل نیروهای نظامی به این یافته ها رسیدند که عواملی چون ممنوعیت استفاده از مواد، مجازات های سخت انضباطی برای روی آوردن به اعتیاد، آزمایشات دوره ای ادرار، مشارکت خانواده ها و دوستان برای پیشگیری و درمان اعتیاد، مجازات متناسب با سوابق خدمت و همکاری افراد، توجه ویژه به مسائل فردی و اجتماعی، همکاری بیمارستان های نظامی با مراکز توانبخشی، بهره گیری از فرماندهان نظامی، الگو قرار دادن کارکنان ارشد، از اصول مشترک در دستور العمل های موجود می باشند [۱]. رفاهی و همکاران در تحقیقی با عنوان بررسی میزان آگاهی و نگرش کارکنان نظامی در پیشگیری از اعتیاد با ارائه الگوی مناسب به این نتایج رسیدند که در زمینه پیشگیری از اعتیاد در میان پایوران و سربازان میزان آگاهی به ترتیب ۴۵،۶ درصد و ۲۵ درصد بود و ۹۴،۸ درصد از کارکنان نگرش مطلوب نسبت به پیشگیری از اعتیاد داشتند. بین میزان آگاهی با سن، سطح تحصیلات، سابقه خدمت، درجه، وضعیت زندگی والدین، همچنین بین نوع نگرش با سطح تحصیلات، تاهل، وضعیت زندگی والدین و اعتیاد اقوام رابطه معنا داری وجود داشت ($P < 0.05$). این امر نشان می دهد که اجرای هدفمند و اصولی برنامه های آموزشی به منظور ارتقا سطح آگاهی کارکنان ضروری به نظر می رسد [۱۱]. سطح آگاهی در مورد مواد حتی در بین دانشجویان پزشکی در سطح مطلوبی نیست [۱۲]. همچنین مطالعه وست و همکاران نشان داد که دوره های بلافاصله پس از استقرار و انتقال به خارج از ارتش ممکن است به خصوص برای استفاده از مواد سنگین و استفاده از طیف وسیع تری از مواد، پرخطر باشد [۱۳]. در مطالعه بخشی و همکاران بین سن شروع مصرف مواد، دسترسی آسان به مواد، سابقه اعتیاد، خانواده از هم گسیخته، ناراضیاتی از زندگی زناشویی، ناامنی شغلی، سطح تحصیلات و گرایش به مواد رابطه مثبت وجود دارد [۱۴]. سابقه مصرف مواد مخدر از جمله عوامل افزایش دهنده طول مدت بستری پرسنل نظامی و هزینه صرف شده می باشد [۱۵]. سوء مصرف مواد سبب پیدایش انواع اختلالات روانی در نظامیان مانند سایر گروه های جامعه می گردد به طوری که برخی مطالعات از شیوع انواع اختلالات روانی از جمله اختلالات خلقی در پرسنل نظامی و تحمیل هزینه سنگین درمان آن به سیستم بهداشت و درمان نیروهای نظامی حکایت دارد [۱۶، ۱۷]. همین موضوع سبب شده تا سیاستگذاران نظامی با وضع پروتکل های متعدد به منظور پیشگیری و درمان سوء مصرف مواد و اعتیاد در میان نیروهای خود اقدام نمایند [۱۵]. با وجود اقدامات صورت گرفته در جهت پیشگیری از این معضل اجتماعی از سوی

و شهرستانی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران استفاده شده است و شامل ۳۱ پرسش می باشد که به بررسی عوامل موثر به گرایش به سو مصرف مواد مخدر از جنبه های فردی، خانوادگی و اجتماعی می پردازد. این پرسشنامه توسط سربازان بستری در بیمارستان تکمیل شد تا علل گرایش به مصرف مواد از نظر آنان مشخص گردد و در نهایت گویه های انتخابی اولویت بندی شدند. این پرسشنامه از نوع لیکرتی با طیفی از پنج درجه (خیلی زیاد، زیاد، کم و بیش، کم، خیلی کم) بوده و در مقیاس ترتیبی رتبه بندی شده است. روایی این پرسشنامه از طریق روایی صوری به تایید متخصصان و کارشناسان رسیده است. همچنین برای پایایی آن از روش الفای کرونباخ استفاده نموده و در گزارش خود به مقدار الفای ۰/۷۵ درصد اشاره نموده است [۱۸].

قبل از آزمون فرضیه‌ها، نرمال بودن (توزیع طبیعی داشتن) متغیرهای مورد مطالعه بررسی شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون تی مستقل و آزمون فریدمن و نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد و سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. قبل از شروع پژوهش توضیحات لازم در مورد پژوهش و نحوه انجام آن به سربازانی که به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند، داده شد و نمونه ادرار و تکمیل پرسشنامه ها توسط سربازان نیز بدون ذکر نام، کدگذاری شدند. این پژوهش به دنبال بررسی در کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی با شناسه اخلاق IR.AJAUMS.REC.۱۳۹۸.۰۱۸ مصوب گردید.

یافته ها

از ۳۸۰ سرباز بستری مورد مطالعه ۳۷۰ نفر (۹۷/۳ درصد) مجرد و ۱۰ نفر (۲/۷ درصد) متاهل بودند. از بین افراد مورد مطالعه، ۲ نفر (۰/۵ درصد) بی سواد، ۲۷۷ نفر (۷۲/۹ درصد) دیپلم یا زیر دیپلم، ۹۵ نفر (۲۵٪) دارای مدرک فوق دیپلم یا لیسانس و ۶ نفر (۱/۶ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس بودند.

نهاد های سیاستگذار، همواره شاهد آن هستیم که شماری از سربازان به اعتیاد گرایش داشته و یا در معرض گرایش به آن هستند. با توجه به معضلات ناشی از مصرف مواد و دشواری های درمان آن، همچنین اهمیت مضاعف دروان سربازی، بررسی علل گرایش به مصرف مواد در سربازان ضروری به نظر می رسد. لذا این مطالعه جهت بررسی عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده مواد و غیر مصرف کننده مواد انجام گردید.

روش کار

نوع مطالعه در پژوهش حاضر، کاربردی است و روش تحقیق برای جمع آوری اطلاعات، پیمایشی می باشد. جامعه ی آماری در این پژوهش شامل کلیه سربازانی است که به هر علتی در سال ۱۳۹۸ در یک بیمارستان شهر تهران بستری شده اند. روش نمونه گیری به شیوه آسان بود. بدین صورت که ۳۸۰ نفر از سربازان بستری در بیمارستان با هر تشخیصی به منظور نمونه ی پژوهش استفاده شد. از سربازان مورد مطالعه، نمونه ادرار برای بررسی مصرف مواد مخدر و محرک گرفته شد. در آزمایشگاه بیمارستان با استفاده از کیت های مورفین، ماریجوانا و آمفتامین مصرف یا عدم مصرف این مواد در ایشان مورد بررسی قرار گرفت. کیت آزمایش ادرار شامل: آمفتامین (شیشه) و مت آمفتامین، کانابیس (ماری جوانا، گل، حشیش، grass)، و مورفین که ماده موثر تریاک و سایر اپیوئید ها مانند هروئین می باشد. این افراد در دو گروه مصرف کننده مواد (۶۹ سرباز دارای تست ادرار مثبت) و غیر مصرف کننده (۳۱۱ تست منفی) تقسیم شدند. پس از انتخاب جامعه آماری و نمونه ی انتخابی پژوهش و انجام آزمایش ادرار، پرسشنامه ی بررسی عوامل موثر در گرایش به مصرف مواد مخدر (مقتدر ۱۳۹۲) توسط ایشان تکمیل گردید. این پرسشنامه توسط مقتدرتدوین گشته و در پایان نامه ای با عنوان بررسی عوامل موثر بر گرایش به سوء مصرف مواد مخدر در سال ۱۳۹۲ در بین دانشجویان تهرانی

جدول ۱: علل فردی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده و غیر مصرف کننده

سربازان وظیفه غیر مصرف کننده (n=۲۷۰)	سربازان وظیفه مصرف کننده (n=۱۱۰)	علل فردی گرایش به مصرف مواد
۸۳/۱	۷۳/۱	تجربه حالت جالب
۸۳/۲	۲۳/۲	سابقه مصرف مواد
۹۶/۲	۹۳/۲	تعارف دوستان و اقوام
۸۳/۲	۱۱/۳	اعتقاد اینکه بار مصرف کسی معتاد نمی شود
<۰.۰۰۱	<۰.۰۰۱	P value (آزمون فریدمن)

جدول ۲: علل خانوادگی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده و غیر مصرف کننده

علل خانوادگی گرایش به مصرف مواد	سربازان وظیفه مصرف کننده (n=۱۱۰)	سربازان وظیفه غیر مصرف کننده (n=۲۷۰)
شناخت دوستان توسط والدین	۲/۵۷	۶۸/۲
اطلاع خانواده ها از برنامه ها و آرزوها	۲/۸۹	۳۰/۳
طرح مشکل با والدین	۲/۸۹	۳/۱۷
احساس صمیمیت با والدین	۳/۱۲	۳۲/۲
گذران اوقات فراغت با والدین	۳/۵۲	۳/۵۳
P value (آزمون فریدمن)	<۰.۰۰۱	<۰.۰۰۱

جدول ۳: علل اجتماعی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده و غیر مصرف کننده

علل اجتماعی گرایش به مصرف مواد	سربازان وظیفه مصرف کننده (n=۱۱۰)	سربازان وظیفه غیر مصرف کننده (n=۲۷۰)
محیط پادگان	۸۸/۱	۷۸/۱
محل سکونت	۹۰/۱	۹۴/۱
اقوام و دوستان	۲۲/۲	۲۸/۲
P value (آزمون فریدمن)	۰.۰۰۳	<۰.۰۰۱

خانوادگی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه غیر مصرف کننده مواد بیشترین عامل عدم احساس صمیمیت با والدین بوده است. عدم شناخت دوستان توسط والدین، عدم طرح مشکل با والدین، اطلاع نداشتن خانواده از برنامه ها و آرزوها و عدم گذران اوقات فراغت با والدین در رتبه های بعدی قرار داشتند. (جدول ۲).

همچنین در بررسی عوامل اجتماعی گرایش به مصرف مواد (محیط زندگی) نتایج آزمون فریدمن نشان داد که در سربازان وظیفه مصرف کننده مواد محیط پادگان بیشترین تاثیر را دارد می باشد. محل سکونت و دوستان و اقوام در رتبه های بعدی قرار داشتند. در میان علل اجتماعی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه غیر مصرف کننده مواد، بیشترین تاثیر را محیط پادگان داشته است. محل سکونت و دوستان و اقوام در رتبه های بعدی قرار داشتند. (جدول ۳).

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از این مطالعه نشان می دهد که بین عوامل

طبق نتایج حاصل از آزمون فریدمن، مشاهده شد که بیشترین عامل فردی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده مواد "تجربه حالت جالب" بوده است. سابقه مصرف مواد، تعارف دوستان و اقوام و باورداشتن به این که با یک بار مصرف کسی معتاد نمی شود، در رتبه های بعدی قرارداشتند. بیشترین عامل فردی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه غیر مصرف کننده مواد "تجربه حالت جالب" بوده است. سابقه مصرف مواد، تعارف دوستان و اقوام و باورداشتن به این که با یک بار مصرف کسی معتاد نمی شود، در رتبه بعدی قرارداشتند. (جدول ۱).

در میان علل خانوادگی گرایش به مصرف مواد نتایج حاصل از آزمون فریدمن نشان می دهد در سربازان وظیفه مصرف کننده مواد (چون داده ها معکوس وارد شده) بیشترین عامل عدم شناخت دوستان توسط والدین بوده است. اطلاع نداشتن خانواده ها از برنامه ها و آرزوها، عدم طرح مشکل با والدین، نداشتن احساس صمیمیت با والدین و عدم گذران اوقات فراغت با والدین در رتبه های بعدی قرار داشتند. درمیان عوامل

مطالعه آسایش و همکاران، داشتن تحصیلات دبیرستانی شانس بیشتری برای مصرف مواد نسبت به تحصیلات دانشگاهی دارد. داشتن دوستانی که معتاد هستند، احتمال مصرف مواد را افزایش می دهد و سیگار کشیدن در گذشته یا حال تمایل به سوء مصرف را افزایش می دهد. همچنین افراد دارای مشاغل دائمی در مقایسه با افراد دارای مشاغل موقت شانس کمتری برای اعتیاد به مواد داشتند. نتایج این مطالعه نشان داد که دوستان معتاد، سیگار کشیدن، تحصیلات پایین و بیکاری در گرایش به مصرف مواد موثر هستند [۲۷]. در مطالعه نازرول، تحصیلات، شغل، درآمد، سن، وضعیت تأهل به عنوان ویژگی های اجتماعی-جمعیت شناختی مؤثر بر اعتیاد مطرح و افراد جوان، با تحصیلات متوسط و درآمد کم به شدت درگیر اعتیاد گزارش شدند [۲۴]. تشخیص زودهنگام مصرف مواد و مداخله رفتار درمانی و دارویی ترکیبی منجر به وضعیت عملکردی بهتر، نرخ عود کمتر، و کاهش میزان مشکلات روانپزشکی همراه می شود [۲۸، ۲۹]. از میان متغیرهای مورد مطالعه، عواملی مانند «تجربه حالت جالب» سابقه مصرف مواد در اطرافیان، عدم شناخت دوستان توسط والدین، عدم طرح مشکلات با والدین، حضور در محیط پادگان و استرس های ناشی از آن و وضعیت اقتصادی ضعیف در گرایش سربازان به سمت مصرف مواد بیشترین تاثیر را دارند. با توجه به شیوع مصرف مواد در میان سربازان و تاثیر عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی در گرایش آنها به مصرف مواد، بررسی سایر علل گرایش سربازان به مصرف مواد و ارائه راهکارهای پیشگیری و کاهش آسیب های ناشی از مواد ضروری به نظر می رسد. آگاه سازی جوانان در مورد علل و عوارض مصرف مواد از طریق رسانه های جمعی پیش از ورود به دوره سربازی می تواند در عدم گرایش آنها به سوء مصرف مواد کمک کننده باشد. همچنین ایجاد مراکز مشاوره در پادگان ها به منظور دسترسی آسان سربازان به خدمات روانشناختی جهت تشخیص، درمان و پیگیری مسایل روانشناختی زمینه ساز مصرف مواد و ارتقاء سلامت روان می تواند در کاهش گرایش به مواد موثر واقع شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از کلیه کسانی که در پیشبرد اهداف این پژوهش یاری نمودند، قدردانی می کنند.

فردی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه، بیشترین عامل «تجربه حالت جالب» است که با مطالعات گریفین، ساسمن، تامپسون و همکاران همسو بود. نتایج بدست آمده در این مطالعات نشان می دهد که بیشترین عامل فردی گرایش به مصرف مواد مخدر و محرک احساس جستجوگری و حالتی جالبی که به فرد مصرف کننده دست می دهد، می باشد [۲۱-۱۹]. یافته های مطالعه ما نشان می دهد که از میان عوامل خانوادگی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه مصرف کننده مواد، بیشترین عامل عدم شناخت دوستان توسط والدین بوده است. این یافته بر این مبنای استوار بود که نظارت و کنترل بر رفتار فرد از سوی خانواده تا حد زیادی می تواند سبب کاهش گرایش فرد به سوء مصرف مواد باشد. کنترل لزوماً به معنای زیر سلطه رفتن یا بی اختیار کردن فرد نیست. پاسخگویان بر این عقیده بودند که اگر خانواده با حفظ آزادی فرد، احترام به رفتار و حقوق او، چارچوب انتظارات خود را بیان کنند، در آن صورت دیگر جوانان احساس زیر سیطره بودن نمی کنند. این مساله نشان دهنده تاثیر الگوهای رفتاری اطرافیان بر روی شخص است. نتایج مطالعه جیبی و همکاران نشان داد که در خانواده: الگوهای خانواده برای رفتار پرخطر، تحریم والدین و کنترل خانواده و در بین همسالان: الگوهای دوستان برای رفتار پرخطر، کنترل همسالان و حمایت از دوستان، با مصرف مواد در سربازان رابطه معناداری داشت. با توجه به نقش خانواده در انتقال هنجارها، ارزش ها و الگوسازی برای جوانان، در صورت اعتیاد والدین، آنها بیشتر مستعد مصرف مواد خواهند بود [۲۲]. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می دهد که در میان عوامل اجتماعی گرایش به مصرف مواد در سربازان وظیفه، موثرترین عامل محیط پادگان بوده است. در میان عوامل اجتماعی، بین معاشرت با همسالان و گرایش به مصرف مواد رابطه مثبت و معنی داری وجود داشت. به این صورت که هرچه سربازان معاشرت بیشتری با همسالان مصرف کننده مواد داشته باشند، گرایش به مصرف مواد نیز در آنان افزایش می یابد. این نتایج با نظریه پیوند افتراقی ساترلند و همچنین با مطالعات باقری و همکاران، نازرول و هافمن همسو بود [۲۵-۲۳].

یکی دیگر از عوامل مهم اجتماعی گرایش به مواد جایگاه اقتصادی-اجتماعی افراد می باشد. معناداری رابطه جایگاه اجتماعی اقتصادی با گرایش به مواد از آن جهت است که بیشتر پاسخگویان در پایگاه اجتماعی-اقتصادی پایین قرار دارند. یافته های این پژوهش با نتایج مطالعات باقری و همکاران و ارفورد و همکاران همسو بود که در آنها بیشتر پاسخگویان در جایگاه پایین و کم بضاعت توزیع شده بودند. بین احساس محرومیت نسبی و گرایش به مصرف مواد نیز رابطه مثبت و معنی داری گزارش شد، به این صورت که هرچه میزان احساس محرومیت نسبی افزایش یابد، گرایش به مصرف مواد مخدر و محرک نیز افزایش می یابد [۲۶، ۲۳]. بر اساس یافته های

References

- 1) Najarzadegan M R, Tavalae S A, Karami G. Prevention and Treatment of Substance Abuse in Military Personnels. *Zahedan J Res Med Sci*. 2012;14(2): e93570.
- 2) Kaplan HI, et al. Kaplan & Sadock's synopsis of psychiatry. Philadelphia: Wolters Kluwer;2022;269-308
- 3) O'Cathail SM, O'Connell OJ, Long N, Morgan M, Eustace JA, Plant BJ, Hourihane JO. Association of cigarette smoking with drug use and risk-taking behavior in Irish teenagers. *Addict Behav*. 2011;36(5):547-50. doi: 10.1016/j.add-beh.2011.01.01.
- 4) Servies T, Hu Z, Eick Cost A, Otto JL. Substance use disorders in the U.S. Armed Forces 2000-2011. *MSMR*. 2012;19(11):11-6. PMID: 23231051.
- 5) Hajiamini Z, Zamani M, Fathi-Ashtiani A, Ebadi A, Khamseh F, Ghoreyshi S. H. Demographic characteristic correlate to emotional reactions of soldiers. *Journal of Military Medicine*, 2022; 12(4): 211-216. [persian]
- 6) Litvintsev SV. Drug addictions in Russia and in the Armed Forces. *Voen Med Zh*.1998;319(9):21-4. Russian PMID: 9817011.
- 7) Kolkutin VV, Pinchuk PV, Salomatin VE. Role of the forensic medical expertise in the campaign of Russia Defense Ministry against trafficking of narcotics and strong drug substances. *Sud Med Ekspert*. 2003;46(5):15-8. Russian PMID: 14584406.
- 8) Price RK, Risk NK, Spitznagel EL. Remission from drug abuse over a 25-year period: patterns of remission and treatment use. *Am J Public Health*. 2001 Jul;91(7):1107-13. doi: 10.2105/ajph.91.7.1107
- 9) Fear NT, Iversen A, Meltzer H, Workman L, Hull L, Greenberg N et al. Patterns of drinking in the UK Armed Forces. *Addiction*. 2007; 102(11):1749-59. doi: 10.1111/j.1360-0443.2007.01978.x
- 10) Ahmadi K, Karambakhsh A. R, Mehrzmay AR, Salesi M, NajafiManesh Z. The Pattern of Drug Abuse among Soldiers. *Journal of Military Medicine*, 2022; 15(4): 235-243. [persian]
- 11) Refahi A, Tabanejad Z, Ebadi A, Sarabandi H. Assess of knowledge and attitudes of military personnel in the prevention of addiction by providing a suitable model. *NPWJM* 2015; 3 (7) :46-52. [persian]
- 12) Dastmardi S, Rahbar Taromsari M, Mohammadi Kojidi H, Majidinia A, Asgari Bozayeh F, Delpasand K. A survey of medical students' attitudes and practices towards narcotics and psychotropic drugs. *Journal of Current Biomedical Reports*.20212(3), 120-24. doi:10.52547/JCBioR.2.3.120
- 13) Vest BM, Brady LA, Brimmer MJ, Homish GG. Variations in Risk and Motivations for Substance Use over the Course of Military Service. *Subst Use Misuse*. 2021;56(4):559-566. doi: 10.1080/10826084.2021.1887257
- 14) Bakhshi G, Ashayeri T, Jahanparvar T, Bagheri S. Study of factors affecting women's addiction: Meta-analysis of research from 2009 to 2021. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 2023; 14(53): 91-112. doi: 10.30495/jzv.2023.30904.3897
- 15) Tavalaei A, Assari SH, Habibi M, Khoddami HR, Radfar SH, Naderi M, Kachoei H. Length of Stay at Psychiatry Ward in Baqiyatallah(a.s.) Hospital. *Journal of Military Medicine*, 2022; 9(1): 43-50. [persian]
- 16) Mitchell D, Angelone DJ. Assessing the validity of the Stages of Change Readiness and Treatment Eagerness Scale with treatment-seeking military service members. *Mil Med*. 2006 Sep;171(9):900-

4. doi: 10.7205/milmed.171.9.900
- 17) Tavallaie S, Athari S, Karimi A. research on rehospitalization of military personnel in the psychiatric department of Baqiyatollah and Noor Afshar hospitals. Iran. Military Medicine. 2005; 7 (2): 161-168 [persian]
- 18) Moghtader N. Investigation of factors affecting the tendency to drug abuse among Tehran and other city students in public universities in Tehran. 2012;6 [persian]
- 19) Griffin KW, Botvin GJ, Epstein JA, Doyle MM, Diaz T. Psychosocial and behavioral factors in early adolescence as predictors of heavy drinking among high school seniors. J Stud Alcohol. 2000 Jul;61(4):603-6. doi: 10.15288/jsa.2000.61.603
- 20) Sussman S, Dent CW, Stacy AW, Craig S. One-year outcomes of Project Towards No Drug Abuse. Prev Med. 1998;27(4):632-42. doi: 10.1006/pmed.1998.0338
- 21) Thompson EA, Horn M, Herting JR, Eggert LL. Enhancing outcomes in an indicated drug prevention program for high-risk youth. J Drug Educ. 1997;27(1):19-41. doi: 10.2190/g6xy-u2cq-gfqf-pnev
- 22) Habibi M, Darharaj M, Kelly AB, Shahmiri H, Malekianjabali M, Kheirloomoom SL. Drug Use in Soldiers: Family and Peer Contextual Associations. Subst Use Misuse. 2017 Aug 24;52(10):1357-1363. doi: 10.1080/10826084.2017.1280833
- 23) Bagheri M, Nabawi A, Moltafet H, Naqipour F. Investigation of social factors affecting the phenomenon of addiction in Ahvaz city. Applied Sociology Quarterly. 2019;38(2) [persian]
- 24) Nazrul Islam SK, Hossain KJ, Ahsan M. Sexual life style, drug habit and socio-demographic status of drug addicts in Bangladesh. Public Health. 2000 Sep;114(5):389-92. doi: 10.1038/sj.ph.1900652
- 25) Hoffmann JP, Cerbone FG. Parental substance use disorder and the risk of adolescent drug abuse: an event history analysis. Drug Alcohol Depend. 2002;66(3):255-64. doi: 10.1016/s0376-8716(02)00005-4
- 26) Orford J. Empowering family and friends: a new approach to the secondary prevention of addiction. Drug Alcohol Rev. 1994;13(4):417-29. doi: 10.1080/09595239400185551
- 27) Asayesh H, Ghorbani M, Salari H, Mansourian M, Safari R. The relationship between individual and family characteristics and the tendency of people to abuse drugs. Scientific journal of Gorgan University of Medical Sciences, 2010;12(4):91-94. [persian]
- 28) Schrader C, Lenton A, Gertonson P, Rahimi A. Redeveloping Substance Abuse Treatment for Military Personnel. Curr Psychiatry Rep. 2018;20(6):45. doi: 10.1007/s11920-018-0911-1
- 29) Kaswa R. Primary healthcare approach to substance abuse management. S Afr Fam Pract. 2021;63(1): e1-e4. doi: 10.4102/safp. v63i1.5307